

เทศน์เช้า วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๕

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ณ วัดสันติธรรมาราม ต.คลองตากคต อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

เรื่องโลกนะ โลกเป็นใหญ่ ถ้าเรื่องโลกเป็นใหญ่ ความเป็นอยู่เป็นใหญ่ โลกเราต้องซื้อขายแลกเปลี่ยน การซื้อขายแลกเปลี่ยน มันต้องเป็นการซื้อขายแลกเปลี่ยนได้มา แต่เรื่องของทาน เรื่องของบุญกุศลเป็นการให้ ถ้าหัวใจที่มันฝึกฝนขึ้นมาแล้วมันให้ได้ ถ้าหัวใจไม่ได้ฝึกฝนมันให้ไม่ได้ มันไม่มีซื้อขายแลกเปลี่ยน ถ้าเราให้ของเราไป ผู้ให้เป็นผู้ที่ได้รับก่อน เพราะผู้ให้ต้องคิด สะละเสียวออกไปจากใจถึงเป็นผู้รับก่อน เหมือนเปิดประตูบ้านออกไป บ้านเปิดออกมามากขนาดไหน อากาศจะเข้าได้มากขนาดนั้น ถ้าบ้านเปิดน้อยลมก็เข้าได้น้อย อากาศเข้าได้น้อย ถ้าบ้านเปิดมาก หัวใจเปิดโล่งก่อนไง ถ้าหัวใจเปิดโล่งก่อน โอกาสของใจดวงนั้นมีโอกาสมากกว่า เห็นไหม โอกาสของใจดวงนั้นมันมีการเปลี่ยนแปลง

สรรพสิ่งทั้งหลาย ถ้าน้ำไม่ได้มีการเปลี่ยนแปลง น้ำจะเน่าเสีย น้ำมีการไหลเวียน น้ำมีการเปลี่ยนแปลง เรื่องของหัวใจก็เหมือนกัน ถ้าหัวใจมีการเปลี่ยนแปลง หัวใจนั้นจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตลอดเวลา แล้วหัวใจนั้นมันพัฒนาขึ้นไปตลอดเวลา ถ้าหัวใจหมักหมมสิ่งของเก่าๆ ไว้ หัวใจนั้นจะเน่าเสีย

มนุษย์นี้เป็นสัตว์สังคม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกไว้ในพระไตรปิฎก มนุษย์เข้าใจว่าฉลาดว่าสัตว์ มนุษย์นี้เป็นสัตว์ประเสริฐ แต่เปรียบเหมือนมนุษย์นี้จะโง่กว่าสัตว์ สัตว์มันมีอิสรเสรีภาพมากกว่า นกมันจะบินไปในอากาศ มันจะบินไปไหนก็ได้เรื่องของมัน แต่มนุษย์เรานี้สร้างกติกาของสังคม เราต้องอยู่กันด้วยกฎหมาย สร้างกฎหมายขึ้นมา สร้างระเบียบประเพณีขึ้นมา แล้วก็คิดในระเบียบประเพณีของเรา มนุษย์เป็นคนสร้างขึ้นมาแล้วมนุษย์ก็คิดใน

กติกาของตนเองที่สร้างขึ้นมา แล้วก็ติดข้องตัวเอง ติดข้องกับความรู้สึก ติดข้องอันนั้นไป มนุษย์ถึงไม่มีอิสระในตัวเองเลย เรื่องของโลกเป็นแบบนั้น

ถ้าเรื่องของธรรม เห็นไหม ธรรมคือการสละออก คือการให้ไปในหัวใจ แล้วเรื่องของธรรมมันถึงว่า สิ่งที่ได้มามันได้มาจากการกระทำ ไม่มีสิ่งใดได้มาฟรีหรอก โลกนี้ไม่มีของฟรี มันต้องมีการแลกเปลี่ยน แต่แลกเปลี่ยนโดยธุรกิจอย่างหนึ่ง แต่การให้ การสละออก เห็นไหม การสละออกเป็นผู้ได้รับ

มนุษย์สมบัติ การเกิดมานี้เกิดมาโดยมนุษย์สมบัติ เพราะเรามีบุญกุศลเราถึงเกิดมา เห็นไหม มีศีล ๕ สมบูรณ์ถึงเกิดมาเป็นมนุษย์ ถ้าไม่เกิดเป็นมนุษย์ก็เกิดเป็นสัตว์เดรัจฉาน เกิดเป็นสัตว์นรก เกิดเป็นเทวดา เกิดเป็นพรหม เกิดต่างๆ กันไป มันเวียนตายเวียนเกิดไปตามสภาวะของมัน แต่ทำไมองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องมาเกิดเป็นมนุษย์ แล้วมาตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า อยู่ชั้นดุสิตนี่ ต้องรออยู่ชั้นดุสิตจนกว่าจะได้เกิดเป็นมนุษย์ แล้วถึงได้ตรัสรู้เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นมา ทำไมมันเป็นอย่างนั้นล่ะ

เพราะมันเป็นภพกลางใจ มันมีร่างกาย เห็นไหม ร่างกายนี้บีบบีบเรานะ ให้เราต้องหาเลี้ยงมัน หาเลี้ยงปากเลี้ยงท้องนี้เป็นเรื่องความทุกข์อันหนึ่ง แต่ถ้าเป็นพวกเทวดา พวกสัตว์นรกนี้ เขากินอาหารของเขา อาหารของเขาอาหารเป็นทิพย์ อาหารการนิกเอา เห็นไหม สัตว์นรกทุกข์ขนาดไหนก็ไม่ตาย หิวโหยอย่างนั้นแต่ไม่ตาย เพราะมันเป็นเรื่องของนามธรรม เรื่องของจิต วิญญาณล้วนๆ เลย แต่เรื่องของเรา เรื่องของมนุษย์นี้มันมีร่างกายนี้ ให้ร่างกายนี้ต้องบีบบีบใส่ไฟ ให้เราต้องหามาเพื่อพุงความเป็นอยู่ของมันไป ถ้าขาดอาหารมันก็ตาย ขาดสิ่งใดๆ ขาดอากาศหายใจก็ตาย เห็นไหม

นี้ธาตุ ๔ มันสำคัญตรงนี้ไง ตรงที่ให้เราได้พิจารณา ให้เราได้แก้ไข ให้เราได้พิจารณาว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งที่อยู่อาศัย ให้โอกาสเราชั่วชีวิตหนึ่ง ๑๐๐ ปี เราต้องสร้างคุณงามความดีของเราไปเพื่อไปตกในสวรรค์ ตกในอะไรแล้วนี้บุญกุศลส่งไป ทำอกุศลต้องตกในนรก ตกอเวจี นั้นต้อง

ตกไป ต้องเป็นไปตามสภาวะของใจที่ต้องเกิดต้องตายตลอดเวลา แต่ชั่วอายุขัยนี้เราจะมีวาระลึกหรืออยู่ใหม่ มีความพร้อมอยู่ใหม่ ว่าเราจะแสวงหาอะไร

โลกนี้เขาแสวงหากัน แสวงหาสิ่งข้างนอก แสวงหาที่อยู่อาศัย แสวงหาปัจจัย ๔ มาแล้วว่าเป็นสมบัติของเรา แต่เขาลืมตัวเองไป มันลืมรณะ เวลามันทุกข์ยากนี้ เรามองแต่สิ่งข้างนอกนะ เพราะเป็นอย่างนั้น เพราะเป็นอย่างนั้น แต่เราลืมมองหัวใจของเราไป ว่าหัวใจของเรารับรู้สิ่งต่างๆ มันถึงได้ทุกข์ยากขนาดนี้ ทุกข์ยากเพราะอะไร เพราะเราไปยึดข้างนอก เห็นไหม แสวงหาแต่สิ่งภายนอก

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมนี้ ไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสธรรมจะไม่มีเรื่องอริยสัจเลย เรื่องของโลกเขานี้เรื่องส่งออกไปข้างนอก เรื่องความคิดไปข้างนอก เห็นไหม การทรมานก็ทรมานตนโดยอรรถกถาญาณุโยค ในลัทธิต่างๆ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปฝึกฝนมา นี่ทรมานร่างกาย อย่างไร เพื่ออย่างกิเลส เห็นไหม จะอย่างตัวเอง อย่างไฟ คิดได้อย่างนั้นไง เอาตัวเองขึ้นไปเผาไฟไว้เอาตัวเองเข้าไปหมกในหญ้าในทราย หมกเพื่อจะเผากิเลส เห็นไหม มันเผาไม่ได้เพราะว่ามันเป็นร่างกายมนุษย์ แต่เรื่องของใจ เรื่องของหัวใจกิเลสมันอยู่ที่ใจ เห็นไหม ต้องย้อนกลับมาที่ใจ มาแก้จากภายใน

นี่เหมือนกัน เราแสวงหาเครื่องภายนอก เราแสวงหาไป จริงอยู่มันต้องพึ่งพาปัจจัย ๔ เครื่องอยู่อาศัย เพราะเราทำบุญกุศลมา มันประสบความสำเร็จ เพราะเราไม่ทำบุญกุศลของเรามา เราทำอะไรแล้วไม่ประสบความสำเร็จของเรา เพราะเราได้ทำมาแค่นี้ไง แค่ว่าเราพอได้สิ่งที่เราจะได้ขึ้นมา สิ่งที่ไม่ได้ขึ้นมานั้นก็เป็นสิ่งที่ว่ามันเป็นเพราะเราไม่ได้สร้างสมมา ทำไมทำเหมือนกัน บางคนประสบความสำเร็จ บางคนทำมากกว่าด้วย แต่ไม่ประสบความสำเร็จ ถ้าไม่ประสบความสำเร็จ อันนั้นเป็นเครื่องพึ่งพาอาศัยพอให้จิตดำรงไป แต่สิ่งที่ควรจะค้นคว้าจะต้องหาขึ้นคือใจของเรา

เราอยู่ที่ไหนก็ได้ คนเราต้องหายใจ ลมหายใจเข้าและลมหายใจออกไม่ให้เสียเปล่า ลมหายใจเข้าตั้งสติไว้นึก “พุทฺธ” ลมหายใจออกตั้งสติไว้นึก “โธ” นี่ พยายามค้นคว้าเข้ามาจาก

ภายใน จากสิ่งที่ยางกิเลสภายนอกมันเป็นเรื่องความคิด ความคาด ความหมาย ไม่มีใครคิดเลยว่า จิตนี้มันสามารถย้อนกลับเข้ามาภายในตัวมันเองได้ มันสามารถย้อนกลับมาชำระกิเลสได้ ไม่มีใครเคยคิดอย่างนี้ได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเท่านั้นมาตรัสรู้ธรรม แล้ววางธรรมอันนี้ไว้แล้วเราเข้าใจ เราเดินตามไป

เราเข้าใจเหมือนกับเราช่าง เราช่างด้วยขันธ อย่างด้วยความคิดใจ ความคิดอย่าง ความคิดอะไร มันไม่ละเอียดเข้ามา ไม่ทำความสงบเข้ามา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันจะอย่างตรงไหน มันสงบเข้ามานี่ ตบะธรรม เห็นไหม มันเผาผลาญกิเลส มันต้องจับกิเลสได้มันถึงเผาผลาญกิเลสได้ ถ้ามันจับกิเลสไม่ได้มันจะเผาผลาญกิเลสที่ไหน ถ้ามันจับกิเลสได้มันจะย้อนกลับมา ต้องทำความสงบเข้ามา ทำความสงบเข้ามา

เริ่มต้นจากการประพฤติปฏิบัติธรรม ทุกคนว่าการรักษาศีลต้องมีปัญญา ต้องเอาปัญญาออกหน้า ต้องมีปัญญาก่อน...ถูกต้อง ปัญญาในการทำผิดทำถูก ปัญญาที่มันก็มีมาแต่ครั้งอดีตกาล ก่อนศาสนาจะมีก็มีมาอยู่แล้ว แต่เขาว่าเป็นไปไม่ได้ มันต้องอาศัยส่วนหนึ่ง อาศัยส่วนหนึ่งเป็นปัญญาอบรมสมาธิ เราใช้ปัญญาก็ได้ใคร่ครวญเข้ามา ใคร่ครวญสิ่งต่างๆ เข้ามา ใคร่ครวญเข้ามาเป็นภายใน เห็นไหม

เราดูภายนอกสิ คุณเจ็บไข้ได้ป่วย เขาให้ไปโรงพยาบาล ให้ไปดูซากศพ ให้ไปดูอะไรเพื่อสลดสังเวชเข้ามา เห็นไหม สลดสังเวชเข้ามา มันสลดสังเวชแล้วมันปล่อยวางเข้ามา เพื่อเข้าไปหาใจของตัว แล้วตัวของเราค่อยออกมาพิจารณาเข้าใจ เพราะความเห็นจากภายใน เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มันไม่เห็นหรอก ตาเนื้อเราเห็น ถ้าตาเนื้อเราเห็นนะ ผู้ที่มีอาชีพทางนี้ อาชีพทางรักษาร่างกาย เขาผ่าศพ เขาผ่าอะไรขึ้นมาตลอด ทำไมเขาไม่เห็นกายล่ะ ทำไมเขาไม่สลดสังเวช เขาทำแล้วเขายังมีความผูกมัด ยังมีตัณหาราคะมากขึ้นมา ปัญหาของเขาจะมากขึ้นมาเพราะอะไร เพราะมันเห็นวิชาชีพ เห็นเป็นเพื่อผลประโยชน์ เห็นไหม

แต่เห็นแล้วมันสลดสังเวชนี้มันพลิกใจ ถ้าใจไม่พลิกมันก็คิดตามประสาของมันไป ถ้าใจมันพลิกแล้วมันจะสลดสังเวช แล้วมันก็จะว่าเราก็ต้องเป็นแบบนี้หนอ เราต้องมีความทุกข์อย่าง

นี่หนอ สมบัติมันพึ่งไม่ได้ สิ่งใดอาศัยนี้อาศัยไม่ได้ อาศัยได้ชั่วคราวที่ว่าแลกเปลี่ยนมาเพื่อบำรุงบำเรอร่างกายเท่านั้น แต่จะให้อาศัยที่ว่ามันไปกับเรานะ เราตายไปแล้วไปกับเรา ไม่ไปหรือภรรยาก็ต้องกลไคต่างๆ มันต้องอยู่กับโลกนี้ เราตายไปเราต้องสละมันไป เราไม่สละมันไป เรามีชีวิตอยู่ มันต้องพลัดพรากจากเราไป มันเสียหายไป มันต้องพลัดพรากจากไป มันไม่ไปกับเรา

แต่ใจดวงนี้ไปกับเรา มันไปด้วยอะไรละ ด้วยความคิด ด้วยเปลือกของความคิดนี้มันก็ไปไม่ได้เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้เป็นเชื้อของไฟ กิเลสอาศัยความคิด ความคิดเป็นแขกจรมา เวลาเราไม่คิดนี้ความคิดไม่มี เวลาเราคิดขึ้นมาความคิดมาจากไหน เวลาเราโกรธขึ้นมา เวลาความคิดเราโกรธขึ้นมา มันโกรธขึ้นมามากเลย แต่เวลาเราลืมไป สภาวะลืมไปความคิดมันก็ไม่มี เห็นไหมเป็นแขกจรมา มันถึงเป็นขั้น ๕ ไง

สิ่งนี้เกิดดับอยู่กับใจ แต่ไม่ใช่ใจ ความคิดนี้ไม่ใช่ใจ เกิดดับกับใจแต่ไม่ใช่ใจ เราปลงธรรมสังเวช ปลงสิ่งต่างๆ เข้ามานี้ เพื่อจะให้ผ่านสิ่งนี้เข้าไปไ้ ผ่านขั้น ๕ เข้าไปถึงความสงบของใจ แล้วใจออกมากระทบกับขั้น ๕ ออกกระทบกับขั้น ๕ นั้นนะคือเห็นจิต เห็นธรรม ถ้าออกมากระทบกับขั้น ๕ นั้นนะวิปัสสนาตรงนั้น แก่ใจตรงนั้นมันจะเป็นงานขึ้นมาไ้

งานสิ่งนี้ เราไม่เคยเห็นสิ่งนี้เลย สิ่งที่ว่าใจมันคิดกันไปนี้เป็นเราหมด เราคิดทุกอย่าง เราทำทุกอย่างเป็นเรา เราคิดออกไป เราคิดออกไปก็ไปเป็นเราหมด แต่ถ้ามันมีความสงบเข้ามาใช้ไหม เราเห็นการกระทบนะ มันไม่ใช่เรา นี่ มันเกิดดับขึ้นมา มันมีอำนาจเหนือเราอีกต่างหาก เพราะกิเลสตัณหา มันอาศัยสิ่งนั้นเป็นเครื่องมือ เป็นเครื่องใช้ไม่สอย แล้วมันก็จุดกระชากลากใจนี้ออกไป ถ้ามันจุดกระชากลากไป เราเห็นสิ่งนั้นเราก็ไม่ตามมันไป

สิ่งใหม่ๆ ยับยั้งด้วยการไม่ตามมันไปก่อน จนเราใคร่ครวญเห็นตามความเป็นจริงว่า มันมาหลอกเราต่างหาก สิ่งนี้หลอกเรา เกิดขึ้นมาจากภายในของเรา หลอกเรานะ เราคาด เราหมาย เราจินตนาการไปเรื่องต่างๆ นี่ ไม่สมความจินตนาการของเราเลย เราคาดเราหมายไปว่าจะเป็นอย่างที่เราคาดเราหมาย ต้องเป็นอย่างนั้น วางโครงการจะต้องเป็นอย่างนั้น มันก็ไม่ใช่ตามคาดตามหมาย หรือถ้ามันเป็นผลได้มันก็เป็นบุญวาสนา อันนั้นเป็นอามิสทาน เป็นวัตถุเครื่องอาศัย

ภายนอก แต่ถ้าเราเห็นอย่างนี้แล้ว สิ่งนี้มันเป็นอนิจจัง มันไม่แน่นอน มันเป็นทุกข์ เราก็ปล่อยว่างมันเรื่อยๆ จากยับยั้งปล่อยวาง เห็นไหม

จากความคิดนี้เป็นเรา ออกไปข้างนอกนี้เป็นเรา นี่เป็นเรื่องของเปลือก เปลือกการย่างกิเลส แต่ถ้าความคิดภายในจากจิตกระทบกับขันธ จากภายในกระทบออกมา มันกระทบเหมือนกัน เป็นความคิดเหมือนกัน แต่มันคนละส่วนกัน เป็นความคิดจากภายใน ความคิดจากกิเลสมันวิปัสสนาอย่างนั้น แล้วมันจะปล่อยวางได้ มันพิจารณาไปมันจะปล่อยวาง มันจะเห็นโทษไหม เห็นโทษยับยั้งได้ จนวิปัสสนาไปบ่อยครั้งเข้า เริ่มยับยั้งได้ เริ่มชนะ ชนะเข้าไป ชนะบ่อยครั้งบ่อยครั้งเข้า จนกว่ามันเห็นโทษมันสละทิ้งเอง มันจะสละทิ้งเอง นี่คือวิปัสสนา นี่คือปัญญา ปัญญาที่เราต้องใช้ ใช้อยู่ปัญญาใช้ใคร่ครวญจากภายนอก ปัญญาภายนอกที่ใคร่ครวญใคร่ครวญเป็นปัญญาเข้ามาเพื่อจะตั้งฐาน ตั้งถิ่นฐาน กรรณฐานฐานที่ควรแก่การงาน ใจของทุกดวงนะ ใจของทุกดวงที่เป็นผู้ปฏิบัติมันต้องแก้ไข

เรารักษาใจ เราพยายามหาความสุขในใจ แล้วเราพยายามจะค้นคว้าตัวตนให้เจอ พอเราเจอตัวตนของเราขึ้นมาแล้ว เจอสัมมาสมาธิขึ้นมาแล้ววิปัสสนาขึ้นมาด้วย นั่นนะมันแก้ไขที่นี้ สมบัติข้างนอกเป็นสิ่งที่เก๋ๆ เจินๆ มันจะมีอยู่ไม่มีอยู่ไม่เดือดร้อนกับใจดวงนั้น ใจดวงนั้นมีอยู่ก็ใช้สอยไปเป็นประโยชน์ อย่างหลวงตาสิ บริจาคเป็นพันๆ ล้าน นี่ผู้มีบิหาร ๘ เป็นเครื่องอยู่อาศัย ใจที่พ้นจากเรื่องเกี่ยวข้องกับเรื่องของโลกแล้วหามาเพื่อโลก เป็นไปก็ไปเพื่อโลก เพื่อโลกทั้งนั้นเลย

สมบัติมันเก๋ๆ เจินๆ ไม่สามารถเข้าไปมีอำนาจเหนือใจเราได้ แต่เราพ้นจากสิ่งนั้น นั่นละแก้ไขตน นี่ละที่พึ่งของเรา พึ่งตรงนี้ได้ ศาสนาสอนตรงนั้น ทาน ศีล ภาวนา เพื่อหัวใจพ้นจากทุกข์นะ เพื่อหัวใจพ้นจากกิเลส ถ้าใจพ้นจากกิเลสไปได้ ใจดวงนั้นมันจะมีความสุขขึ้นมาในหัวใจดวงนั้น ใจดวงนั้นพ้นไปได้เอวัง